



Pellon kunnan ympäristönsuojeluviranomainen,
Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta

kirjaamo@rovaniemi.fi

Lausuntopyyntö 30.4.2024

Maanrakennus- ja Kuljetus T. Välimaa Oy:n maa-aines- ja ympäristölupahakemus, Kivivaaran sora- ja kallioalue, Pello

Hakemus

Maanrakennus- ja Kuljetus T. Välimaa Oy hakee maa-aineslain (555/1981) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista yhteislupaa soran ja kalliokiviaineksen ottoon. Suunnitelma-alue on yhteensä noin 4,5 hehtaarin kokoinen alue Pellon kunnan Kivivaaran alueella sijaitsevalla tilalla Kivijärvi RN:o 23:104, kiinteistötunnus 854-404-23-104. Kokonaisottomäärä on 50 000 k-m³, josta 40 500 k-m³ on kalliokiveä ja loput soraa ja hiekkaa. Varsinaisen ottoalueen pinta-ala on n. 2,27 hehtaaria. Lupaa haetaan kymmeneksi (10) vuodeksi.

Hakemuksen mukainen kohde ei sijaitse pohjavesialueella. Alin suunniteltu ottotaso on +136,39 metriä (N2000). Ottosyvyys vaihtelee välillä 1,5–8 metriä. Hakemuksen mukaiselta alueelta ei ole aiemmin otettu maa-aineksia. Hakemuksen mukaan kohteella louhitaan kalliota räjäyttämällä. Louhittu kallioaines jalostetaan murskaamalla eri murskelajikkeiksi. Murskauslaitos sijoitetaan alhaisimmalle mahdolliselle tasolle ja toiminnan aikaisia varastokasoja voidaan sijoittaa murskan ympärille suoja- ja meluvalliksi. Toimintajaksojen ajankohta vaihtelee alueella vuosittain.

Ottoalueen toiminnassa huomioidaan viereinen tapahtuma-alue. Lisäksi toiminnassa huomioidaan ottoalueen vieressä kulkeva voimalinja. Louhinta suunnitellaan ja suojataan siten, että voimalinjalle ei aiheudu vahinkoa. Poltto- ja voiteluaineet säilytetään kaksoisvaippasäiliöissä tai valuma-altaallisissa suojakonteissa. Alueella työskentelevien koneiden kuntoa seurataan säännöllisesti. Toiminnasta ei arvioida syntyvän hulevesiä. Alueelle vuotuisen sadannan ja sulamisen johdosta kertyvät vedet ohjataan laskeutusaltaan kautta alapuoliseen maastoon.

Suunnitelman mukaan alueen pintamaat kuoritaan ja läjitetään ottoalueen reunoille maisemoinnissa käytettäväksi. Toiminnan päätyttyä alue jää osaksi rata-alueen yleisötapahtuma-aluetta esim. parkki- tai tukitoiminta-alueeksi. Ottoalueen luiskat luiskataan lopulliseen kaltevuuteen 1:3 tai loivemmaksi. Ylijäämä maa- ja kiviainekset käytetään soveltuvien osien alueen jälkihoitoon luiskauksissa ja kasvualustana. Luonnollisen ruohottumisen ja taimettumisen annetaan tapahtua ajan kanssa.

7.6.2024

Luonnonsuojelu

Lapin ELY-keskus toteaa, lupahakemuskohteen alue ei sisälly Natura 2000-suojelualueverkostoon eikä alueella ole perustettuja luonnonsuojelualueita, valtioneuvoston hyväksymiä luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvia alueita, luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisia tiukasti suojeltuja luontotyyppejä eikä myöskään tiedossa olevia luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liitteiden 1 ja 3 koko maassa rauhoitettujen eläin- ja kasvilajien esiintymiä, liitteiden 5 ja 6 esiintymis- tai havaintopaikkoja eikä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV eläin- tai kasvilajien havaintopaikkoja.

Alueella tai sen läheisyydessä ei ole tiedossa olevia lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettujen, luonnonsuojelulain 73 § nojalla rauhoitettujen suurten petolintujen pesäreviirejä.

ELY-keskuksen käsityksen mukaan alueen luontoarvot eivät siten rajoita ottamisen järjestämistä suunnitellulla alueella.

Kaavatilanne

Lapin ELY-keskus toteaa, että hakemuksessa ei ole tunnistettu alueen sijoittumista yleiskaava-alueelle. Suunniteltu ottamisalue sijoittuu 27.1.2003 hyväksytyn Tornionjokivarren yleiskaavan (osa-alue Lempeä) mukaiselle maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M). Alueen länsirajan läheisyyteen on lisäksi osoitettu yleiskaavassa moottorikelkkailureitti.

Suunnitelulla alueella ei ole asemakaavaa. ELY-keskuksen näkemys on, että suunniteltu hanke ei vaikeuta alueen käyttämistä yleiskaavassa osoitettuun tarkoitukseen. Alueella toiminnassa tulee huolehtia moottorikelkkailureitin käyttäjien turvallisuudesta. Lisäksi hakemuksen mukaisen suunnitelma-alueen läheisyyteen sijoittuu voimalinja. Hankkeesta tulee pyytää lausunto voimalinjaa hallinnoivalta sähköverkkoyhtiöltä, mikäli sellaista ei ole vielä pyydetty.

Sovellettava lainsäädäntö ja ohjeistus

Maa-aineslain 3 §:n mukaan aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu muun muassa tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumista, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa. Maa-ainesten ottamista koskevassa lupaharkinnassa ja lupaehdoissa otetaan huomioon myös maa-aineslain 3 §:n ympäristöperusteiset rajoitukset muun muassa kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmelemisesta taikka ne lain 3 §:ssä mainitut muut rajoitukset, joilla pyritään estämään huomattavat tai laajalle ulottuvat vahingolliset vaikutukset asutukselle tai ympäristölle.

Ympäristönsuojelulain 27 §:ssä säädetään yleisestä luvanvaraisuudesta. Liitteen 1 taulukon 2 kohdan 7c ja 7e mukaan muun muassa kivenlouhimolle, kiinteälle tai

7.6.2024

siirrettävälle murskaimelle tulee hakea ympäristölupaa, mikäli toiminta-aika on yhteensä vähintään 50 vuorokautta.

Kiven louhinnan ja murskauksen suojaetäisyyksistä häiriintyviin kohteisiin sekä mm. toiminnan aiheuttamista melu- ja pölypäästöistä säännellään valtioneuvoston asetuksessa kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta (ns. Muraus-asetus, 800/2010).

Kalliokiviaineksen ottaminen louhoksessa voi myös vaatia vesilain (587/2011) mukaisen luvan esimerkiksi vesilain 3 luvun (luvanvaraiset vesitaloushankkeet) 2 §:n tarkoittaman vesitaloushankkeen yleisen luvanvaraisuuden perusteella tai vesilain 3 luvun 3 §:n tarkoittaman aina luvanvaraisen vesitaloushankkeen perusteella. Näin ollen hankkeesta tulee tehdä vesilain mukaisen luvantarpeen arviointi, ennen kuin toiminnalle myönnetään maa-aineslupa. ELY-keskus arvioi alustavasti hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella, onko hakemuksen mukaisessa hankkeessa tarpeen vesilain mukainen lupa.

Ympäristöministeriön oppaassa *Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön* (Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30) on ohjeistettu muun muassa pohjaveden pinnan päälle jätettävistä suojakerrospaksuuksista sekä jälkihoitotoimenpiteistä.

Edellytykset maa-ainesten otolle

Suunniteltu maa-ainesten ottamistoiminta ei sijoitu luokitellulle pohjavesialueelle tai arvokkaalle geologiselle kohteelle. Suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu alueelle, jolta ei ole aiemmin otettu maa-aineksia. Lupaharkinnassa tulee huomioida edellä ja seuraavassa esitetyt asiat.

Ottamistoiminta

Maa-ainesten otossa tulee ottaa turvallisuuskohdat huomioon, mm. työaikaiset jyrkät luiskat. Räjähdyksistä ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa. Ottoalueen jyrkänteiden suojaaminen ja merkitseminen tulee tehdä riittävällä tavalla. Lippusiiman käyttöä jyrkänteiden merkitsemiseen tulee välttää.

Häiritsevä melu ja pöly tulee estää. Mahdolliset polttoaineiden ja öljytuotteiden varastot, sekä työkoneiden huolto- ja säilytyspaikat tulee suojata tarkoituksenmukaisesti. Mahdolliset päästöt on välittömästi ilmoitettava valvontaviranomaiselle.

Alueella toimittaessa tulee pitää huolta, että alinta ottotasoa ei aliteta, ja että korot on alueella merkitty huolellisesti ja ajantasaisesti.

Ottamisalueella tulee huolehtia siitä, että ylimmän havaitun pohjavedenpinnantason päälle jää aina vähintään yhden (1) metrin paksuinen suojakerros koskemattomaa maata. Mikäli ottotoiminnan aikana oton havaitaan ulottuvan tätä syvemmälle, tulee ottotasoa

7.6.2024

nostaa siten, että suojakerrospaksuus täyttyy. ELY-keskus suosittelee, että suojakerrospaksuus olisi aina vähintään kaksi (2) metriä alueen jälkihoidon toteutumisen ja alueelle aikanaan muodostuvan puuston menestymisen kannalta.

Murskaus

Suunniteltu kallionlouhinta- ja murskaustoiminta ei sijoitu luokitellulle pohjavesialueelle. Suunniteltu louhinta- ja murskaustoiminta alueella kestää lupa-aikana yli 50 vuorokautta suunnitellun toimintaiän (10 vuotta) aikana, joten toiminnalle on haettu ympäristölupaa (YSL 27 §).

ELY-keskus korostaa huolellista toimintakulttuuria. Öljyjen tai muiden vaarallisten aineiden pääsy maaperään ja pohjaveteen tulee estää. Suojausratkaisujen tulee olla tiiviitä ja öljyjä kestäviä, eikä suojarakenteeseen saa päästä virtaamaan ympäristön hulevesiä. Tiiviille alustoille kertyvän veden hallinta tulee suunnitella siten, että vedet eivät pääse missään tilanteessa tulvimaan yli. Ympäristöön päässeet polttoaineet ja ympäristölle vaaralliset aineet on heti kerättävä talteen. Toiminnanharjoittajalla tulee olla esitettyinä säilytyspaikka öljyiselle maa-ainekselle.

Jätteiden, ylijäämämassojen ym. sijoittaminen ottamisalueelle ei ole sallittua. Toiminnasta ei saa aiheutua epäsiisteyttä. Jätteitä ei saa polttaa tai haudata. Hyötykäyttöön kelpaava jäte on lajiteltava erilleen ja toimitettava hyödynnettäväksi. Alueella ei myöskään tule varastoida ongelmajätteitä.

Toimintajaksojen päätyttyä alue on siistittävä ja alueelta on poistettava koneet ja laitteet. Mikäli alueella havaitaan öljyä, tulee alueen massat vaihtaa puhtaisiin. Mahdolliset päästöt on ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Toiminnan päättyessä suoja-alue tulee jälkihoitaa siten, että suojarakenteet puretaan ja alue palautetaan metsämaaksi. Mahdolliset pilaantuneet maat tulee toimittaa käsittelyyn.

Murskauslaitoksen melun ja pölyn leviämisen estämiseksi murskauslaitos tulee sijoittaa siten, että murskeen varastoalueet ja ottoalueen rintaukset lieventävät melun leviämistä ympäristöön.

Pintavedet

Toiminnasta ei saa aiheutua muutoksia alueen pintavesien laatuun tai määrään. Vesien johtaminen ei saa aiheuttaa vettymis- tai muuta haittaa ympäristöön. Lupaviranomaiselle tulee tarvittaessa esittää tarkempi kuvaus vesien johtamisesta ja tarkkailusta.

Vesilain mukaisen luvantarpeen arviointi

ELY-keskus toteaa, että koska kyseessä on kalliokiviaineksen ottaminen louhoksessa, tulisi hankkeesta kertoa tiedot ainakin nykytilanteessa poispumpattavien vesien määrästä sekä tulevasta tilanteesta (eli kun louhos on syvennetty alimpaan ottotasoon,

7.6.2024

niin paljonko vettä pitää silloin pumpata pois). Tämän perusteella hankkeesta arvioidaan alustavasti, onko kyseisessä tapauksessa tarpeen vesilain mukainen lupa.

Hankkeen kohdalla vesilain mukainen lupa voi tulla kyseeseen vesilain 3 luvun 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtien sekä 3 luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella. Näin ollen hankkeesta tulee tehdä vesilain mukaisen luvantarpeen arviointi, ennen kuin toiminnalle myönnetään lupa.

Hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella ottotoiminta ei kohdistu vesistön pohjaan. Hakemuksessa ei ole esitetty tarkempia tietoja tai arvioita alueelta mahdollisesti vapautuvista louhosvesistä, sillä hakemuksen mukaiselta ottoalueelta ei ole aiemmin otettu maa-aineksia. Hakemuksessa kuitenkin todetaan, että toiminnasta ei arvioida syntyvän hulevesiä. Alueelle vuotuisen sadannan ja sulamisen johdosta kertyvät vedet ohjataan laskeutusaltaan kautta alapuoliseen maastoon. Hakemuksen perusteella suunniteltavalta ottoalueelta ei ole tehty pohjavesihavaintoja. Ottoalueen pohjataso on suunniteltu kaltevaksi siten, että se on alimmillaan tasolla +136,39 m (N2000) nousten rinteeseen suunnassa tasolle +141,64 m (N2000), jolloin ottoalueelle ei arvioida kertyvän vesiä.

ELY-keskus toteaa, että hakemuksessa esitettyjen tietojen tai karttatarkastelun perusteella alueella ei ole vesilain tarkoittamaa vesistöä, jolloin ottotoiminta ei kohdistu vesistön pohjaan. Tätä kautta ei siis tule tarvetta vesilain mukaisen luvan hakemiselle.

ELY-keskus toteaa, että hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella toiminnan alkaessa mahdollinen louhokseen kertyvä ja poisjohdettava pohjavesimäärä on vähäinen (alle 250 m³/vrk), jolloin tarve vesilain mukaisesta luvasta ei myöskään automaattisesti täytyisi.

Lupaharkinta voi tulla uudelleen ajankohtaiseksi esimerkiksi siinä vaiheessa, kun louhosta syvennetään tai, jos otto ulottuu pohjavesipinnan alapuolelle. Mahdollinen pohjavesien pumppaaminen pois ottoalueelta voidaan kuitenkin katsoa olevan väliaikaista toimintaa, mikäli hanke ei vaadi kuivanapitoa jatkuvasti (vesilain (3 luku, 3 §:n kohta 2) tarkoittama kohta *"muutoin kuin tilapäisesti..."*). Vesilain mukainen lupa voidaan vaatia myös esimerkiksi siinä tapauksessa, jos toiminnan tarkkailu osoittaa, että toiminnasta aiheutuu luonnon tai vesistön tilan huononemista (vesilain 3 luku, 2 §:n 1 momentin kohta 2).

ELY-keskuksen näkemys on, että hanke ei vaadi tässä vaiheessa vesilain mukaista lupaa. Yhteisluvassa annettavien lupamääräysten tulee kuitenkin sisältää tarkkailuvelvoite, jonka perusteella mm. hankkeen mahdollisia ympäristö- ja kuivatusvaikutuksia sekä mahdollista poispumpattavaa vesimäärää voidaan seurata. Tarkkailuvelvoitteen tulee sisältää mm. pohjaveden pinnantason tarkkailua ja louhosveden laadun seurantaa. Lisäksi ottoalueen mahdolliseen kuivanapitoon liittyvien poispumpattavien vesien määrää tulee seurata vuorokausi/kuukausi/vuositasolla toiminnan käynnistyessä ja toiminnan aikana.

7.6.2024

Mikäli hankkeen tarkkailun yhteydessä havaitaan, että alueelta poispumpattavien pohjavesien määrä ylittää 250 m³/d tai poispumpattavat vedet ovat laadultaan sellaisia, että niistä voi aiheutua luonnon vahingollista muuttumista tai vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista, saattaa tarve vesilain mukaiselle luvalla tässä vaiheessa aktivoitua. ELY-keskus pyytää myös huomioimaan, että kun poispumpattavan veden määrä ylittää 100 m³/vrk, tulee siitä ilmoittaa ELY-keskukselle (VL 2 luku, 15 §).

Jälkihoito

Ottamisalue tulee jälkihoitaa välittömästi ottotoiminnan päätyttyä ja jälkihoitotoimenpiteet tulee yksilöidä mahdollisessa maa-ainesluvassa huomioiden alueen suunniteltu jälkikäyttötarkoitus. Jälkihoitotoimia ovat alueen siistiminen, muotoilu ja pintamateriaalin levitys, kasvillisuuden palauttaminen sekä alueelle soveltumattoman käytön estäminen.

Pintamateriaalina tulee ensisijaisesti käyttää alueen alkuperäistä pintakerrosta. Alkuperäisen pintakerroksen kangashumus ja sen alapuolella oleva rikastumiskerros tulisi kuoria ja varastoida erikseen ottamisalueen reunoille ennen toiminnan aloittamista. Pintamaat tulee levittää alueelle takaisin alkuperäisessä järjestyksessä. Kasvillisuuden kannalta paras tulos saavutetaan, kun maan ylin orgaanista ainesta sisältävä humuskerros (kuntta) voidaan irrottaa ja levittää takaisin alueella laajoina mattoina. Pintamaiden varastointiaika tulisi olla mahdollisimman lyhyt, sillä pintakerroksen orgaaninen aines hajoaa nopeasti. Soveltuva varastointiaika on korkeintaan 2–3 vuotta. Vaiheistamalla ottaminen ja jälkihoito saavutetaan paras lopputulos.

Lupa-ajan päätyttyä ottamisalueella ei tule olla maa-ainesvarastokasoja lainkaan, sillä ne estävät jälkihoidon toteuttamisen. Tiivistyneet tienpohjat ja varastokasojen pohjat tulee möyhiä ja pehmentää toiminnan loputtua, sillä tiivis maaperä läpäisee vettä huonosti ja vähentää siten muodostuvan pohjaveden määrää.

Lapin ELY-keskus suosittelee, että maisemoinnissa ja jälkihoitotöiden suunnittelussa käytetään päivitettyä maa-ainesopasta *Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön* (Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30).

Johtopäätökset

Suunniteltu maa-ainesten ottamistoiminta ei sijoitu luokitellulle pohjavesialueelle tai arvokkaalle geologiselle kohteelle. Suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu alueelle, jolta ei ole aiemmin otettu maa-aineksia. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan maa-ainesten ottaminen hakemuksen tarkoittamalla alueella voi olla mahdollista ilman, että siitä ennalta arvioiden aiheutuu ympäristölle maa-ainelain (MAL 3 §) tarkoittamia haittoja, mikäli ottaminen tapahtuu hakemuksessa esitetyllä tavalla ja ottamistoiminnassa huomioidaan edellä esitetyt asiat.

ELY-keskus myös muistuttaa, että vaikka etukäteen arvioiden pinta- tai pohjavesiin kohdistuvia haittoja ei tulisikaan, on toiminnanharjoittaja vesilain mukaisessa vastuussa

7.6.2024

mahdollisista vesiin kohdistuvista haitoista ja siten velvollinen muun muassa tarvittaviin korjaus- ja korvaustoimenpiteisiin.

ELY-keskus katsoo, että hanke ei vaadi tässä vaiheessa vesilain mukaista lupaa, sillä toiminnasta johtuvan louhosalueen mahdollisen kuivanapidon takia poispumpattavien pohjavesien määrä on toiminnan aloitusvaiheessa vähäinen (alle 250 m³/d) eikä kuivanapito ole jatkuvaa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee kuitenkin lupamääräyksissä määrätä, että louhosalueelta mahdollisesti poispumpattavien vesien määrää ja laatua on tarkkailtava.

Luvan haltijan on tehtävä maa-aineslain 23 a §:n 1 momentissa tarkoitetun otetun aineksen määrää ja laatua koskeva ilmoitus lupaviranomaiselle vuosittain viimeistään tammikuun 31. päivänä. Ottamistoiminnan loputtua on pidettävä lopputarkastus.

Päätökset asiassa pyydetään lähettämään tiedoksi Lapin ELY-keskukselle (MAL 19 §). Lupapäätökseen tulisi merkitä luvan viimeinen voimassaolopäivä. Lupapäätös maa-ainesten ottamisesta tulee viedä myös maa-ainesten ottamisen tietojärjestelmään (NOTTO) Suomi.fi palvelusta löytyvällä sähköisellä ilmoituslomakkeella.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet ylitarkastaja Ari Neuvonen (luonto) ja ylitarkastaja Riku Tapio (kaavoitus).

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut hydrogeologi Anne Lindholm.

Tämä asiakirja LAPELY/2275/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
LAPELY/2275/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lindholm Pia 07.06.2024 12:03

Ratkaisija Lindholm Anne 07.06.2024 12:04